

14 projekt stimulerade individuell utveckling

Projekt som syftar till att stärka människors förmåga att påverka beslutsfattande eller deras möjligheter att ställa krav om mänskliga rättigheter ger resultat. Det är en slutsats som dras i två utvärderingar, som inspirerade av metoden Outcome Mapping studerat 14 projekt i Latinamerika och Bosnien och Herzegovina. I samtliga projekt förändrade målgrupperna sina attityder, beteenden, relationer och aktiviteter.

De projekt som var föremål för de två utvärderingarna är typiska för det slag av utvecklingssamarbete som bedrivs inom ramar för det civila samhället. Projekten genomfördes av lokala NGO:er, finansierade av svenska enskilda organisationer, som i sin tur fick sin projektfinansiering av Sida. Bland de 14 projekten fanns tre ledarskapsskolor som utbildar ledare från civila samhället för att stärka deras kapacitet att delta i och påverka beslutsprocesser på lokal och nationell nivå. Andra projekt syftade till att stödja demokrati och mänskliga rättigheter genom enskilda organisationer som arbetar med marginaliserade grupper och utbildning av offentliganställda tjänstemän och beslutsfattare.

Ökat självförtroende

Utvärderingarna visade att målgrupperna för projekten utvecklade större förståelse för hur det politiska systemet fungerar, och hur man som medborgare kan utöva inflytande. De nyvunna insikterna ledde till ett ökat självförtroende och en syn på sig själva som bärare av rättigheter. I några av de studerade områdena började man kräva inte bara medborgerliga och politiska, utan också sociala, ekonomiska och kulturella rättigheter.

I båda utvärderingarna visade det sig att kvinnor var särskilt benägna att förändra både attityder och beteenden. Däremot skilde sig slutsatserna avseende målgruppernas sociala status. I Bosnien noterades större förändringar bland unga, högutbildade personer med förhållandevis mycket makt, medan man i Latinamerika tyckte sig se större förändringar bland de målgrupper som hade lägst social status. I det senare fallet var det särskilt förmågan att organisera sig som utvecklades. Båda utvärderingarna kunde konstatera att projekten haft svårt att förändra makthavare och tjänstemän som inte delade projektägarnas syn på demokrati och mänskliga rättigheter.

I Latinamerika ledde projekten till att föreningarna utökade sitt samarbete med andra grupper och organisationer. Föreningsledarna som deltog i projekten utvecklade också bestående nätverk med varandra. Utvärderingen noterade dock att de ledare som utbildades i projekten tenderade att utvecklas till en föreningselit, som ibland förlorade kontakten med sina gräsrotter. Utvärderarna menar därför att givarnas strategi att satsa på individer snarare än organisationer kan ha negativa sidoeffekter för det civila samhället.

Outcome Mapping Evaluation of Six Civil Society Projects in Bosnia and Herzegovina.

Steve Powell, Ivona Čelebičić, Esad Bratović, Ajla Šišić.

(Sida Evaluation 2008:17).

Swedish Democracy Promotion through NGOs in Bolivia, Guatemala, Nicaragua and Peru.

Staffan Löfving, Charlotta Widmark m.fl. (Sida Evaluation 2008:02).

I Bosnien kunde utvärderarna inte finna att projekten ledde till nya samarbetsformer mellan individer eller grupper, delvis beroende just på att projekten vände sig till individer snarare än grupper. De föreningsledare som utbildades representerade därtill sällan föreningar med en bred medlemsbas; tvärtom noterade man att NGO:erna inte alls kunde betraktas som folkrörelser. Utvärderingen reser därför frågan om folkrörelser av skandinavisk modell kan tjäna som förebild i Bosnien, och menar att man i stället för att sträva efter att skapa ett sådant civilsamhälle bör överväga att satsa ännu mer resurser på karismatiska eldsjälar. Dessa individer återfinns ofta bland de NGO:er som genomför givarnas projekt, och förtjänar enligt utvärderingen ett långsiktigt strategiskt stöd i form av exempelvis mentorskap.

Politiska maktstrukturer bestod

De båda utvärderingarna har den gemensamma nämnaren att de under en period på ett till ett och ett halvt år följt och utvärderat beteendeförändringar hos individer som deltagit i de aktuella projekten. Fokus har därmed legat på resultat på så kallad outcomenivå. I Latinamerika gjordes också en ansats att studera huruvida de observerade beteendeförändringarna resulterade i några större samhällsförändringar på lokal eller nationell nivå. Utvärderarna kunde härvidlag konstatera att den politiska kulturen i stort sett bestod oförändrad. Orsaken till detta nedslående resultat är föga förvånande: de politiska maktstrukturerna är hierarkiska och mycket svårförändrade. För att de individer som utvecklar sina förmågor inom ramen för det civila samhället ska kunna bidra till förändring måste sålunda även de politiska maktstrukturerna förändras. Detta är en uppgift som det civila samhällets aktörer inte ensamma kan förväntas genomföra, i alla fall inte på kort sikt.

joakim.molander@sida.se

Ytterligare läsning samt kontaktpersoner

[Sida Evaluation 2008:17 Outcome Mapping Evaluation of Six Civil Society Projects in Bosnia and Herzegovina >>](#)

joakim.molander@sida.se

[Sida Evaluation 2008:02 Swedish Democracy Promotion through NGOs in Bolivia, Guatemala, Nicaragua and Peru >>](#)

karolina.hulterstrom@sida.se

[Resumen General de la Evaluación de Diakonia para el Desarrollo Democrático Local en Latinoamérica >>](#)

karolina.hulterstrom@sida.se

Joint Evaluation of Citizens' Voice and Accountability

Alina Rocha Menocal and Bhavna Sharma.

(DFID 2008)

Medborgares röst och ansvarsutkrävande

Från och med 1990-talet har biståndsgivarna ökat sina ansträngningar att förbättra fattiga länders medborgares möjligheter att uttrycka sina åsikter och utöva inflytande i det offentliga rummet. Den utvecklingsteori som legat till grund för de här ansträngningarna är antagandet att om medborgarinflytandet blir större så blir också myndigheter och offentliga institutioner mer ansvarstagande och lyhörda för sina medborgares behov. Denna kombination av "medborgares röst och ansvarsutkrävande" (citizens' voice and accountability) är en viktig aspekt av ett förbättrat statsskick och en starkare demokratisk kultur, vilket är samhällsfaktorer som allmänt antas bidra till minskad fattigdom och utveckling. Insatserna inom det här området inbegriper ett stort spektrum av frågor: Det handlar om allt från att bidra till policy- och reformprocesser i statsapparaten till att samarbeta med organisationer som exempelvis anordnar medborgarutbildningar eller arbetar med mänskliga rättigheter på lokal nivå.

Hittills har försöken att i större skala utvärdera måluppfyllelsen och effektiviteten av den här sortens arbete varit begränsade. Därför har ett antal medlemsländer i DAC, däribland Sverige, beställt en stor samutvärdering i ämnet som genomfördes mellan 2006 och 2008 av den brittiska tankesmedjan ODI (Overseas Development Institute).

Utvärderingen, *Joint Evaluation of Citizens' Voice and Accountability* (DFID 2008), fann att insatserna på det här området ofta har lett till positiva förändringar i beteenden och praktiker särskilt när det gäller att medvetandegöra medborgare om deras rättigheter, och att stimulera statstjänstemän (på lokal nivå i synnerhet) att ta och utöva ett större ansvar. Insatser som avsett att stärka marginaliserade och diskriminerade grupper, såsom kvinnor och etniska minoriteter, fanns vara särskilt lyckade. Samma sak kunde sägas om det samarbete som givarna haft med ickeetraditionella aktörer som folkrörelser och fackföreningar. I några fall noterades också policyförändringar.

Slutsatserna från de tre utvärderingar som presenteras i det här nyhetsbladet sammanfaller i hög grad. Liksom i de två andra utvärderingarna fastställer Citizen Voice and Accountability att insatserna lett till beteendeförändringar hos enskilda individer och inom mindre grupper. Utvärderingen kunde däremot inte finna några bevis för substantiella förändringar av maktrelationer på makronivå eller några storskaliga utvecklingseffekter.

Orealistiska förväntningar och missvisande antaganden

Enligt utvärderingen finns det två huvudsakliga skäl till de förhållandevis begränsade resultaten. Det första skälet är att givarnas arbetsmetoder baseras på felaktiga antaganden såsom: att det finns ett automatiskt samband mellan medborgares röst och offentligt ansvarstagande; att medborgarnas röst representerar intressena och behoven hos och kraven från ett homogent folk; och att mer effektiva institutioner naturligt blir mer transparenta, reaktiva och ansvarstagande.

Det andra skälet är att maktrelationer och informella institutioner, processer och relationer (inklusive sociala och kulturella normer, nepotism och korruption) formar det sätt varpå formella institutioner fungerar, vilket begränsar effekterna av insatser på det här området. Utvärderarna konstaterade också att givarna borde vara mer realistiska över vad som kan åstadkommas på kort sikt, och att de kan underminera resultaten av sina insatser genom att leda de enskilda organisationerna till att arbeta utanför sina kompetensområden.

JOINT EVALUATION OF CITIZENS' VOICE & ACCOUNTABILITY

Evaluation Report EV092
November 2008

Rekommendationer

Utvärderingen rekommenderar att givare bör:

1. Förbättra sina maktanalyser för att bättre förstå sambanden mellan formella och informella regler.
2. Arbeta med de strukturer som finns i samarbetsländerna i stället för att transplantera formella institutionella ramverk utifrån.
3. Fortsätta med kapacitetsutveckling av både enskilda och offentliga organisationer, särskilt på lokal nivå, men fästa betydligt större vikt vid dessa aktörers politiska kompetens.
4. Utöka stödet till ickeetraditionella aktörer såsom fackföreningar, religiösa organisationer och folkrörelser.
5. Kombinera sitt arbete med att ge medborgarna röst och att öka statens ansvarstagande på ett mer systematisk sätt.

Exempelvis driver allt fler enskilda organisationer som arbetat med service- funktioner påverkans- arbete för att säkra sin givarfinansiering. Det gör att de fjärras från sina kärnuppgifter och sina avnämare, vilket resulterar i sämre kvalitet och effektivitet.

Rekommendationer

Utvärderingen rekommenderar att givarna förbättrar sina makt-analyser för att bättre förstå sambanden mellan formella och informella regler. Genom att tillämpa sådana analyser i praktiken kan givarna bättre förstå, leva med och engagera sig i informella praktiker, i stället för att som nu ignorera dem. En effekt av en sådan strategi skulle vara att arbeta med de strukturer som finns i samarbetsländerna i stället för att transplantera formella institutionella ramverk utifrån. För att uppnå detta rekommenderar utvärderingen vidare att givare bör fortsätta med kapacitetsutveckling av både enskilda och offentliga organisationer, särskilt på lokal nivå, men fästa betydligt större vikt vid dessa aktörers politiska kompetens. Givarna bör också utöka stödet till icke traditionella aktörer såsom fackföreningar, religiösa organisationer och folkrörelser, samt försäkra sig om att marginaliserade samhällsgrupper stärks.

Det rekommenderas också att givarna på ett mer systematisk sätt kombinerar sitt arbete med att ge medborgarna röst och att öka statens ansvarstagande. Ett sådant systematiskt förhållningssätt skulle inbegripa försök att: stärka oberoende media; utöka medborgarnas tillgänglighet till information genom att stödja lagstiftning om rätten till och de praktiska möjligheterna att erhålla information; stärka mekanismer på både lokal och nationell nivå som för medborgare och makthavare samman.

joakim.molander@sida.se

Ytterligare läsning och kontaktperson:

Joint Evaluation of Citizens' Voice & Accountability
(DFID 2008) >>

karolina.hulterstrom@sida.se

Sida Evaluation Newsletter summerar utvärderingar och metodstudier beställda av Sida, och Sida i samarbete med andra givarorganisationer. Åsikter och tolkningar som presenteras tillhör författarna av respektive studie och ska inte tillskrivas Sida.

SWEDISH INTERNATIONAL DEVELOPMENT COOPERATION AGENCY
SE-105 25 Stockholm Sweden
Visitors: Valhallavägen 199
Phone: +46 (0)8 698 50 00
E-mail: sida@sida.se
www.sida.se

Publisher: Joakim Molander
Editor: Mia Pettersson
Contact: evaluations@sida.se
Pictures: Mats Sundgren, Bildbyrå
Phoenix, Ministry of Foreign Affairs of
Denmark and Matt Garceau/Polfoto.
ISSN: 1403-1922